

**НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ТРАНСПОРТУ, МЕНЕДЖМЕНТУ І ЛОГІСТИКИ**

Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств

**Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів
з дисципліни «Менеджмент»**

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність:	073 «Менеджмент»
Освітньо-професійні програми:	Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності) Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності
Індекси:	РБ-7-073/19-2.1.10; РБ-12-073/19-2.1.10 (шифр та назва напрямку підготовки)

Розроблені к.е.н., доц. Білявським В.М.
(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б.
викладача)

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри менеджменту ЗЕДП
Протокол № 12 від «17» вересня 2019 р.
Завідувач кафедри _____ Кириленко О.М.

СМЯ НАУ МР СРС 19.06-01-2019

	Система менеджменту якості. Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент»	Шифр документа	СМЯ НАУ МР СРС 19.06-01-2019
		стор. 2 з 9	

1. Загальні положення

1.1. Самостійна робота студентів регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в НАУ від 24.03.2015 р.

1.2. Положенням про організацію освітнього процесу в НАУ передбачено, що навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів визначається робочим навчальним планом і повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної дисципліни.

1.3. Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань;
- здобуття студентом глибокої системи знань як ознаки міцності знань;
- самостійна робота студентів як результат морально-вольових зусиль.

1.4. Завдання самостійної роботи студентів:

- навчити студентів самостійно працювати над літературою;
- творчо сприймати навчальний матеріал і його осмислювати;
- набути навички щоденної самостійної роботи в одержанні та узагальненні знань, вмінь.

2. Організація самостійної роботи студентів

2.1. Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент» визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

2.2. На самостійну роботу виноситься:

- частина теоретичного матеріалу, менш складного за змістом;
- окремі практичні роботи, що не потребують безпосереднього керівництва викладача.

2.3. Самостійна робота студентів забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення даної навчальної дисципліни:

- основна література (підручник, опорний конспект лекцій, навчальні та методичні посібники);
- додаткова література (наукова, фахова монографічна, періодична);
- методичні матеріали (методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентами).

2.4. Самостійна робота над засвоєнням навчального матеріалу з цієї дисципліни може виконуватись у бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також у домашніх умовах.

2.5. Види завдань до самостійної роботи з дисципліни:

	Система менеджменту якості. Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент»	Шифр документа	СМЯ НАУ МР СРС 19.06-01-2019
		стор. 3 з 9	

– переробка інформації отриманої безпосередньо на обов'язкових навчальних заняттях;

- робота з відповідними підручниками та особистим конспектом лекцій;
- самостійне вивчення окремих тем або питань із розробкою конспекту;
- робота з довідковою літературою;
- написання рефератів, повідомлень;
- творчі завдання (доповіді, групові проекти, есе, огляди тощо).

Успішне виконання завдання самостійної роботи можливе за умови наявності у студентів певних навичок: вміння працювати з книгою (складати план, конспект, реферат); проводити аналіз навчального матеріалу (складати різні види таблиць, проводити їх аналіз).

Самостійні завдання можуть виконуватись у робочому зошиті або на окремих аркушах.

Таблиця 1

Структура дисципліни «Менеджмент»

Назва тематичного розділу	Обсяг навчальних занять (год.)				
	Усього	Лекції	Практичні	Лабораторні	СРС
Усього за модулем № 1	97	17	17	-	30
Усього за модулем № 2	98	17	17	-	25
Усього за навчальною дисципліною	135	34	34	-	67

Таблиця 2

Програма самостійної роботи з дисципліни «Менеджмент»

№ пор.	Теми, які виносяться на самостійну роботу	Кількість годин	Види навчального завдання до самостійної роботи	Форми контролю	Література
1.1.	Організування як загальна функція менеджменту	13	творчі завдання (доповіді, огляди)	усна співбесіда за матеріалами теми	[7–15]
1.2.	Мотивування як загальна функція менеджменту	11	творчі завдання (доповіді, огляди)	усна співбесіда за матеріалами теми, перевірка домашніх завдань	[9, 15, 16, 18]
1.3.	Контролювання як загальна функція менеджменту	9	творчі завдання (доповіді, огляди)	усна співбесіда за матеріалами теми	[8–11]
1.4.	Управлінські рішення	13	творчі завдання (доповіді, огляди)	усна співбесіда за матеріалами теми	[9, 15]
1.5.	Відповідальність і етика у менеджменті	9	написання рефератів	перевірка домашніх завдань	[9, 18]
	Разом	55			

	Система менеджменту якості. Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент»	Шифр документа	СМЯ НАУ МР СРС 19.06-01-2019
		стор. 4 з 9	

3. Організація контрольних заходів самостійної роботи студентів

3.1. Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль знань студентів.

3.2. Поточний контроль є органічною частиною навчального процесу і проводиться під час лекцій та практичних занять.

3.3. Форми поточного контролю:

– усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції з оцінкою відповідей студентів (5-10 хв.);

– письмове фронтальне опитування студентів на початку чи в кінці лекції (5-10 хв.). Відповіді перевіряються і оцінюються викладачем у позааудиторний час. Бажано, щоб контрольні питання були заздалегідь підготовлені на окремих аркушах, на яких студенти пишуть відповіді;

– фронтальний безмашинний стандартизований контроль знань студентів за кількома темами, винесеними на самостійну роботу (5-10 хв.). Проводиться на початку практичних занять;

– перевірка домашніх завдань;

– перевірка набутих вмінь на практичних заняттях;

– тестова перевірка знань студентів;

– інші форми.

3.4. Виконання деяких завдань самостійної роботи студентів може контролюватись при проведенні практичних занять (деякі питання заняття можуть стосуватися тем, які частково або повністю пророблялись самостійно), викладач може передбачити проведення заняття повністю за темами самостійної роботи.

3.5. При кредитно-модульній системі навчання теми самостійної роботи входять у модуль. Контролюються після закінчення логічно завершеної частини лекцій та інших видів занять з дисципліни і їх результати враховуються при виставленні підсумкової оцінки.

3.6. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентами у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовується при проведенні навчальних занять.

3.7. Контроль за опрацюванням навчального матеріалу, винесеного на самостійну роботу проводиться викладачем на заняттях, в позааудиторний час за двобальною («зараховано» або «не зараховано») або за впровадженою шкалою в НАУ. Консультації та поточний контроль викладачем проводяться згідно з розкладом додаткових занять.

3.8. Результати поточного контролю за самостійну роботу студентів фіксуються в журналі викладача.

	Система менеджменту якості. Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент»	Шифр документа	СМЯ НАУ МР СРС 19.06-01-2019
		стор. 5 з 9	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні рекомендовані джерела

1. Менеджмент : навч. посіб. / [Г.Є. Мошек, М.М. Ковальчук, Ю.В. Поканевич, та ін.]; за заг. ред. Г.Є. Мошека. — К. : Ліра-К, 2015. — 550с.
2. Менеджмент: теорія і практика : навч. посіб. / А.А. Мазаракі, Г.Є. Мошек, Л.А. Гомба та ін. – К. : Атіка, 2007. – 564 с.
3. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер. с англ. — М. : Дело, 2002. — 704с.
4. Осовська Г.В. Менеджмент: підруч. / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. – [4-е вид., перер. і доп.]. — К. : Кондор-Видавництво, 2015. — 563с.
5. Кузьмін О.Є. Основы менеджменту : підруч. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – К. : Академвидав, 2007. – 464 с.

Додаткові рекомендовані джерела

6. Аблязов Р.А. Командний менеджмент : навч. посіб. / Р.А. Аблязов, Г.І. Паду-рець, І.Б. Дудаєва. – К. : Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 352 с.
7. Белорусов Л. Международный менеджмент : учеб. / Л. Белорусов. – М. : Юрист, 2000. – 182 с.
8. Бондар О.В. Ситуаційний менеджмент : навч. посіб. / О.В. Бондар. – К. : Центр учбової літ-ри, 2012. – 388 с.
9. Виханский О.С. Менеджмент : учеб. / О.С. Виханский, А.И. Наумов. – 4-е изд., перераб. и доп. - М. : Экономистъ, 2006. — 670 с.
10. Власова Н. Руководство по управлению людьми / Н. Власова. – М. : Инфра-М, 2000. – 304 с.
11. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання : навч. посіб. / В.Г. Герасимчук. – К. : КНЕУ, 2000. – 360 с.
12. Гірняк О.М. Менеджмент : підруч. для студ. вищ. навч. закладів освіти / О.М. Гірняк, П.П. Лазановський. – Л. : Магнолія 2006, 2007. – 352 с.
13. Глухов В. Менеджмент : учеб. / В. Глухов. – СПб. : Спец. л-ра, 2000. – 700 с.
14. Господарський кодекс України : прийн. 16.01.2003 р. – К.: Істина, 2003. – 208с.
15. Дафт Р. Менеджмент / Р. Дафт. – СПб. : Питер, 2000. – 832 с.
16. Дафт Р.Л. Менеджмент / Р.Л. Дафт. – [6-е изд.]. — СПб. : Питер, 2004. — 864с.
17. Дикань Н.В. Менеджмент : навч. посіб. / Н.В. Дикань, І.І. Борисенко. – К. : Кондор, 2008. — 390 с.
18. Діденко В.М. Менеджмент : підруч. / В.М. Діденко. – К : Кондор, 2008. — 584с.
19. Друкер П. Практика менеджмента : учеб. пособ. : пер. с англ. / П. Друкер. – М. : Вильямс, 2000. – 398 с.
20. Егоров Ю.Н. Планирование на предприятии / Ю.Н. Егоров, С.А. Варакута. – М., 2001. – 176 с.

	Система менеджменту якості. Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент»	Шифр документа	СМЯ НАУ МР СРС 19.06-01-2019
			стор. 6 з 9

- 21.Ицхак Адизес. Стили менеджмента. Эффективные и неэффективные / Ицхак Адизес. — М. : «Альпина Паблишер», 2009. — 200 с.
- 22.Ицхак Адизес. Управление жизненным циклом корпорации / Ицхак Адизес. — СПб. : Питер, 2008. — 384 с.
- 23.Йохна М.А. Менеджмент: підруч. / М.А. Йохна, В.В. Стадник. – К. : Академ-вид., 2010. – 472 с.
- 24.Кодекс законів про працю України (зі змінами та доповн.).- К.: Атака, 2002. – 96 с.
- 25.Коно Т. Стратегия и структура японских предприятий : пер. с англ. / Т. Коно. – М. : Либра, 1997.
- 26.Котлер Ф. Менеджмент-маркетинг / Ф. Котлер, К.Л. Келлер. – СПб. : Наука, 2012. – 728 с.
- 27.Кравченко А. История менеджмента : учеб. пособ. / А. Кравченко. – М. : Акад. проект, 2000. – 352 с.
- 28.Кузьмін О.Є. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків : навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, Г.Л. Вербицька, О.Г. Мельник. – Л. : Вид-во «Львівська політехніка», 2008. – 212 с.
- 29.Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – 3-тє вид. допов. і переробл. – Л. : Вид-во «Львівська політехніка» (Инфор.-видав. центр «ИНТЕЛЕКТ+» Ін-ту післядиплом. освіти) ; Интелект-Захід, 2007. – 384 с.
- 30.Куликов Г.В. Японский менеджмент и теория международной конкурентоспособности / Г.В. Куликов; ответств. ред. И.О. Фаризов. – М. : Экономика, 2000. – 247 с.
- 31.Лукашевич М.П. Теорія і практика самоменеджменту : навч. посіб. / М.П. Лукашевич. – К. : МАУП, 1999. – 360 с.
- 32.Мазаракі А.А. Економіка торговельного підприємства : підруч. для вузів / А.А. Мазаракі, Л.О. Лігоненко, Н.М. Ушакова ; за ред. Н.М. Ушакової. – К. : Хрещатик, 1999. – 800 с.
- 33.Михайлов С.І. Менеджмент : навч. посіб. / С.І.Михайлов. – К. : Центр учбової літ-ри, 2012. – 536 с.
- 34.Мостенська Т.Л. Менеджмент : підруч. / Т.Л. Мостенська, В.О. Новак, М.Г. Луцький, М.А. Міненко. — К. : Сузір'я, 2012. — 690с.
- 35.Новак В.О. Інформаційне забезпечення менеджменту : навч. посіб. / В.О. Новак, Л.Г. Макаренко, М.Г. Луцький. — К. : Кондор, 2007. — 462с.
- 36.Прийняття управлінських рішень: навч. посіб. / Ю.Є. Петруня, В.Б. Говоруха, Б.В. Літовченко та ін. – К. : Центр учбової літ-ри, 2011. – 216 с.
- 37.Про охорону праці : Закон України від 14 жовт. 1992 р. №2694-ХІІ// Відом. Верховної Ради. – 1992. - № 49.
- 38.Рульєв В.А. Менеджмент: навч. посіб. / В.А. Рульєв, С.О. Гуткевич. — К. : Центр учбової літ-ри, 2011. — 312с.

	Система менеджменту якості. Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент»	Шифр документа	СМЯ НАУ МР СРС 19.06-01-2019
		стор. 7 з 9	

39. Свидрук І.І. Креативний менеджмент: навч. посіб. / І.І. Свидрук. – К. : Центр учбової літ-ри, 2012. – 224 с.
40. Сладкевич В.П. Сучасний менеджмент організацій: навч. посіб. / В.П. Сладкевич, А.Д. Чернявський. – К. : 2007. – 488 с.
41. Стадник В.В. Менеджмент: підруч. / В.В. Стадник, М.А. Йохна. — К. : Академвидав, 2007. — 471с.
42. Федоренко В.Г. Менеджмент: підруч. / В.Г. Федоренко. – [3-тє вид., перер. і доп.]. — К. : Алерта, 2015. — 492с.
43. Федулова Л.І. Сучасні концепції менеджменту: навч. посіб. – К. : Центр учбової літ-ри, 2007. – 534 с.
44. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: підруч. / Ф.І. Хміль. — К. : Академвидав, 2007. — 576с.
45. Хомяков В.І. Менеджмент підприємства: навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.І. Хомяков. – К. : Кондор, 2009. – 436 с.
46. Цивільний кодекс України: прийн. 16 січ. 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №40-44.
47. Шелдрейк Д. Теорія менеджмента: от тейлоризма до японизации / Д. Шелдрейк. – СПб., 2001. – 352 с.
48. Юхименко П.І. Міжнародний менеджмент: навч. посіб. / П.І. Юхименко. – К. : Центр учбової літ-ри, 2011. – 488 с.

Інтернет-ресурси

49. Газета «Бизнес». – Режим доступу : <http://www.business.ua/>
50. Журнал «Комп&ньон». – Режим доступу : <http://www.companion.ua/>
51. Журнал «Проблемы теории и практики управления». - Режим доступу : <http://www.uptp.ru>.
52. Журнал «Теорія і практика управління соціальними системами». – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tipuss/index.html.
53. Журнал «Товари і ринки». – Режим доступу : [http:// www.knteu.kiev.ua/tovar.php](http://www.knteu.kiev.ua/tovar.php)
54. Інтернет-портал для управлінців. – Режим доступу : www.management.com.ua.
55. Адміністративно-управлінський Інтернет-портал. – Режим доступу : www.aup.ru.
56. Сайт Бостонської консультаційної групи. – Режим доступу : www.bcg.com.
57. Сайт Аналітичної компанії Enterprise Strategy Group. – Режим доступу : www.enterprisestrategygroup.com.
58. Сайт консультаційної фірми «МакКінзі». – Режим доступу : www.mckinsey.com.
59. Сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

	Система менеджменту якості. Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент»	Шифр документа	СМЯ НАУ МР СРС 19.06-01-2019
		стор. 8 з 9	

Додаток А

Орієнтовні рекомендації щодо роботи студентів з літературою

Опрацювання матеріалу потрібно починати з прочитання всього тексту, параграфу, дотримуватись таких правил:

- зосередитись на тім, що читаєш;
- виділити саму суттєвість прочитаного, відкидаючи дрібниці;
- зрозуміти думку автора чітко і ясно і це допоможе виробити чітку і власну думку;
- мислити послідовно і обережно;
- уявити ясно те, що читаєш;
- у процесі роботи над темою тлумачення незнайомих слів і спеціальних термінів знаходити в словнику іншомовних слів і у спеціальних довідниках з професії;
- незрозумілі місця, фрази, вирази перечитувати декілька раз, щоб зрозуміти їхній смисл.

У тексті зустрічаються окремі слова, фрази, або цілі речення, що виділені курсивом, жирним шрифтом, або набрані в розрядку. Це свідчить про акцент автора на основному.

Після прочитання тексту необхідно: виділити головну думку автора; виділити основні питання тексту від другорядних; усвідомити зв'язок між теоретичними положеннями і життям (практикою); закріпити прочитане у свідомості; пов'язати нові знання з попередніми у даній галузі; перейти до заключного етапу засвоєння і опрацювання – записам.

Записи необхідно починати з назви теми та посібника, прізвища автора, року видання та назви видавництва. Якщо це журнал, то рік і номер видання, заголовок статті. Після чого скласти план, тобто короткий перелік основних питань тексту в логічній послідовності теми.

Складання плану, або тез логічно закінченого по смислового змісту уривка тексту, сприяє кращому розумінню його. План може бути простий або розгорнутий, тобто більш поглиблений, особливо при опрацюванні додаткової літератури за даною темою.

Після складання плану необхідно перейти до текстування записів.

Записи необхідно вести розбірливо і чітко. Вони можуть бути короткі або розгорнуті залежно від рівня знань студента, багатства його літературної і професійно лексики, навичок самостійної роботи з книгою. По мірі клопіткої і систематичної праці, записи повинні носити тезисний характер і бути логічно послідовними.

Для зручності користування записами необхідно залишати поля для заміток і вільні рядки для доповнень. Записи не повинні бути одноманітними. В них необхідно виділяти важливі місця, головні слова, які акцентуються різним шрифтом

	Система менеджменту якості. Методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентів з дисципліни «Менеджмент»	Шифр документа	СМЯ НАУ МР СРС 19.06-01-2019
		стор. 9 з 9	

або різним кольором шрифтів, підкреслюванням, замітками на полях, рамками, стовпчиками тощо.

Записи можуть бути у вигляді конспекту, простих або розгорнутих тез, цитат, виписок, систематизованих таблиць, графіків, діаграм, схем.

Конспект – це коротка, стисла, послідовно викладена за текстом універсальна форма запису основного змісту прочитаного, яка може супроводжуватись різними вищезгаданими записами.

Складання конспекту зводиться до коротких записів змісту кожного заголовку плану. Виділяючи основні думки, положення, підтвердження прикладами. Всі питання плану повинні бути пов'язані між собою.

Виписки використовуються за необхідності викладання найбільш важливих місць, фактів, цифрових даних, точного формулювання правил та законів.

Цитата – це послідовний вислів, яким підкреслюється положення тексту. Вона зберігає гостроту висловлювання автора, виписується послідовно, грамотно і вказується джерело цитати. Важливим елементом конспектування є уміння використовувати **ілюстровані роботи** (схеми, графіки, діаграми) і **систематизовані таблиці**. Основним недоліком у даному питанні є механічне виконання ілюстрацій, що не пов'язане з текстовим матеріалом.

Викладач повинен акцентувати увагу студентів на необхідності виконання та значенні графічних зображень і систематизованих таблиць, навчити їх самостійно складати, аналізувати і користуватись при теоретичних викладках матеріалу. Наприклад, при вивченні кровообігу у тварин можна обмежитись рисунком без текстуальних записів.

Складання тематичних графічних зображень і таблиць сприяє кращому засвоєнню однорідних явищ, дозволяє простежити за розвитком одного і того ж явища, тобто охопити увесь навчальний матеріал теми.

Систематизовані таблиці дозволяють студентам узагальнити набуті знання, аналізувати одержану інформацію.

Складання ілюстрованих матеріалів проявляє творчу і свідому активність студента до оволодіння знаннями, сприяє практичним умінням і навичкам до самостійної, вдумливої праці.

Навички конспектування виробляють уміння студента до написання рефератів.

Реферат – це короткий виклад суттєвості змісту якої-небудь книги, теми, чи окремого питання прочитаного джерела.

Реферат викладають у вигляді вільного запису своїми словами, дотримуючись послідовності фактів згідно з джерелами і супроводжуючі текст виписками, цитатами, ілюстративними матеріалами.

Необхідно привчити студентів користуватись великою кількістю джерел для написання реферату. Це дає можливість повноцінніше висвітлювати тему і навчитись зіставляти вислови, думки, цифрові дані різних авторів, років видання, що сприяє виробленню власної думки студента і є рушійним фактором до навичок елементів дослідницького мислення.